

Van opgave naar perspectief

PJ Beers

Hogeschool voor agro, food en leefomgeving

• Vraag

Hoe en met wie kunnen transitiegerichte boeren en tuinders hun verdienvermogen versterken?

Welk verdienvermogen is er nodig voor transitie naar kringlooplandbouw?

• Kringlooplandbouw

“Bij kringlooplandbouw komt zo min mogelijk afval vrij, is de uitstoot van schadelijke stoffen zo klein mogelijk en worden grondstoffen en eindproducten met zo min mogelijk verliezen benut.”

Landbouw, natuur en voedsel: waardevol en verbonden

Nederland als koploper in kringlooplandbouw

• Verduurzaamde productiemethoden

• Alternatieve voedselnetwerken

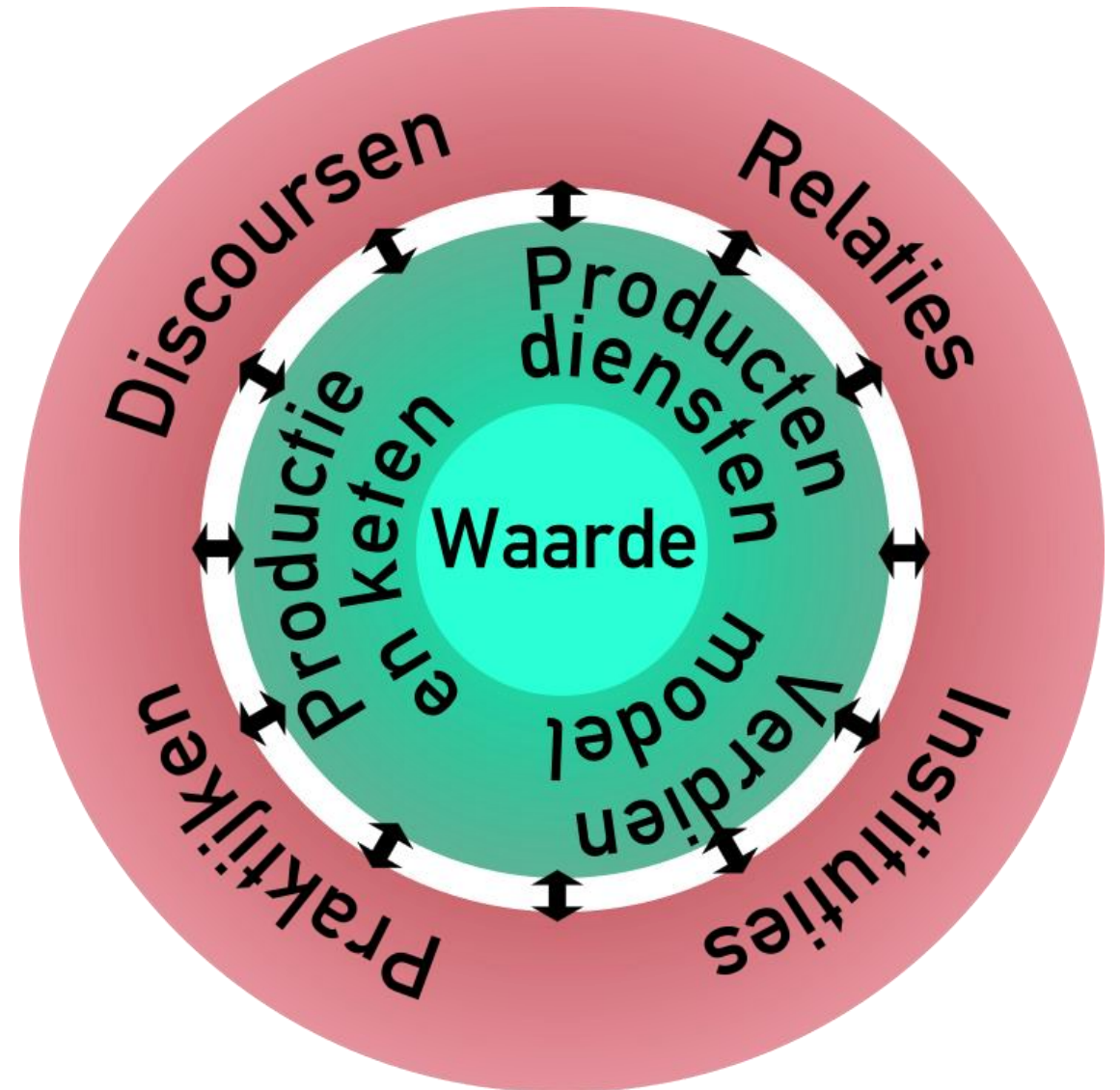
• **Verdienvermogen. Want:**

- Er is al jaren geëxperimenteerd met baanbrekende nieuwe technologieën en sociale innovaties
- Er zijn al talloze boeren en tuinders die laten zien wat kringlooplandbouw kan zijn
- Netwerken als TransitieCoalitie Voedsel en Green Protein Alliance timmeren aan de weg
... maar doorbraken blijven uit

• Verdienvermogen?

Wat je kunt verdienen met een businessmodel

- Concurreren met gangbaar
- Voldoende financiële zekerheid
- Voldoende markt

• Op het boerenerf

- Besparen
- Nieuwe geldstromen
- Productinnovaties
- ...

Vorbereiden op nieuw ondernemerschap

• In de keten

- Kringlooplandbouw monitoren en belonen
- Directe afzet aan de kritische consument / burger
- Rentekorting, meerprijs op melk, ...
- Meten en afrekenen?

• Gebiedsgericht werken

- Boeren die gebiedsoffertes doen
- Publieke en private partijen die offertes (kunnen) aannemen

Actueel

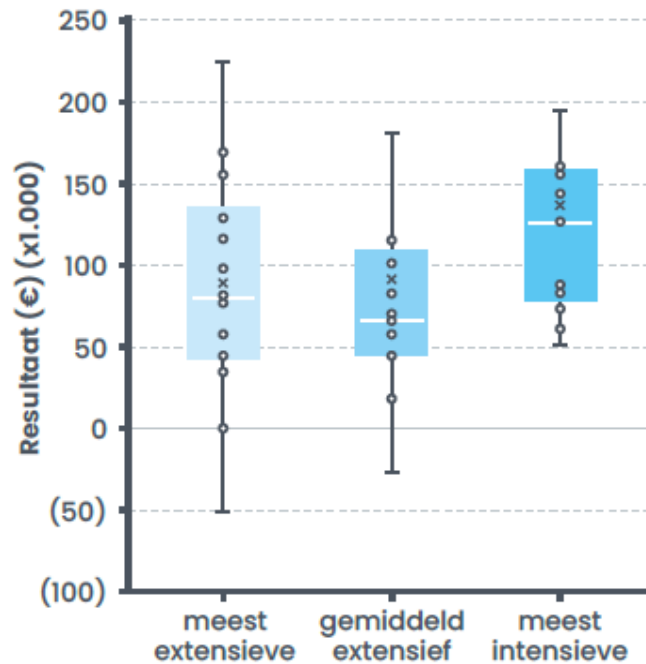
Agrarisch Natuurbeheer

Particulier Natuurbeheer

Projecten

• Rekenen aan verdienvermogen

Onder de streep 2023 (Natuurverdubbelers, Wij.land, Living Lab Fryslân, Brabantse Bodem, Platform Natuurinclusieve Landbouw Gelderland, 2024)

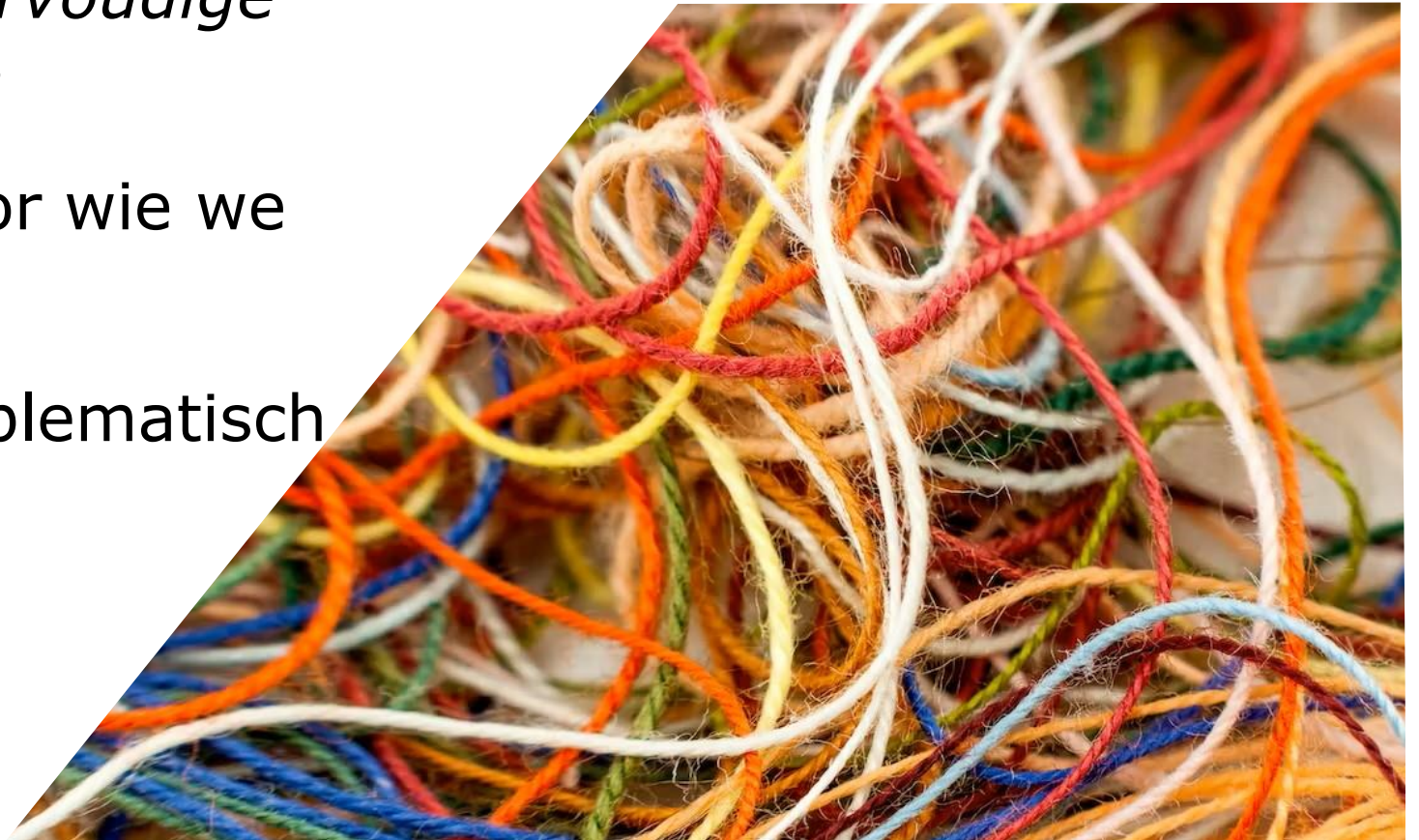

■ FIGUUR 3.34: RESULTAAT GEWONE
BEDRIJFSUITOEFENING GEHELE BEDRIJF

- Financiële analyse natuurinclusieve melkveehouders 2021 (n=45)
- Grote variatie in intensiviteit bedrijven maar (vrijwel) allemaal natuurinclusief. Aantal van meest intensieve bedrijven zelfs boven Nederlands gemiddelde
- Vrijwel allemaal positieve bedrijfsresultaten, gemiddeld rond het landelijk niveau
- Natuurinclusiviteit verschillend ingevuld
 - Meer weidegang
 - Lagere veedichtheid
 - Meer kruidenrijk grasland

• Rekenen aan verdienvermogen

- Rekenen aan *meervoudige waarde(n)creatie*?
- We weten niet voor wie we waardevol zijn
- Kwantificeren problematisch
 - Werkplezier?
 - Beroepseer?

• Algemene observaties

- Verdienvermogen staat volop in de belangstelling!
- Maar ook: het wordt tijd dat we praten over de invulling van kringlooplandbouw;

Een transitieopgave is geen optelsom van beleidsopgaven

• Algemene observaties

- Als je wil belonen, moet je ook beoordelen...
- Belangrijk: Herkenbaar en afrekenbaar
- Belangrijk: Directe relatie met impact

Dat blijkt in de praktijk lastig verenigbaar

• Algemene observaties

- De uitdaging van kringlooplandbouw tekent zich steeds duidelijker af
 - Akkerbouw: Diversere teelten, lichtere machines, meer rustgewassen
 - Glastuinbouw: Chemievrij, veenvrij, fossielvrij
 - Melkveehouderij: Extensivering, landschap(, peilverhoging)
- Een belangrijk deel van de opgave is *collectief*, tussen publiek en privaat in
 - Hoe komen we tot een eerlijke verdeling van kosten en risico's?